

Handlingsprogram 2026-2027

Til regional plan for økt livskvalitet og deltakelse i Akershus 2025-2036

AKERSHUS, 2026

Innholdsfortegnelse

Forord	3
Oversikt tema og strategier	4
Inkludering og deltakelse	5
Strategi 1: Fremme likestilling og redusere utenforskap	7
Strategi 2: Et mer inkluderende arbeidsliv for økt livskvalitet .	9
Livskvalitet og levekår	10
Strategi 3: Redusere sosial ulikhet i helse.....	12
Strategi 4: Sikre gode oppvekstsvilkår for alle barn og unge..	13
Strategi 5: Fremme inkluderende og sosiale fellesskap	14
Helhetlig by- og stedsutvikling	15
Strategi 6: Skape sosialt bærekraftige lokalsamfunn	17
Strategi 7: Fremme klima- og miljøvennlige liv for alle	19

Frivillighet	20
Strategi 8: Styrke mangfold og deltakelse i frivilligheten	22
Strategi 9: Sikre gode rammevilkår for frivilligheten.....	23
Kunst og kultur	24
Strategi 10: Sikre alle tilgang til gode kunst- og kulturopplevelser	26
Strategi 11: Bruke kunst og kultur til å styrke demokrati og ytringskultur.....	28
Strategi 12: Sikre gode rammer for utvikling og formidling av kunst og kultur	29
Idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet	30
Strategi 13: Skape kultur for økt fysisk aktivitet i hverdagen.	32
Strategi 14: Utvikle flere og varierte arenaer for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet	33
Tiltak på tvers av tema og strategier	34
Samarbeid og helhetlig virkemiddelbruk	36

Forord

Alle som bor i Akershus skal ha mulighet til å lykkes og til å leve livet sitt så godt som mulig. Regional plan for økt livskvalitet og deltakelse 2025–2036 er en overordnet plan med et langsiktig perspektiv. Handlingsprogrammet til planen skal være et verktøy for å mobilisere og samordne innsatsen. Dette er den andre versjonen handlingsprogrammet, som knytter den regionale planen til konkret handling og viser hvordan fylkeskommunen og andre aktører kan bidra til å nå målene som er satt.

Tiltakene i handlingsprogrammet svarer på utfordringer innen sosial bærekraft, ulikhet, inkludering og livskvalitet. Dette er komplekse områder som krever en helhetlig og samordnet innsats. Handlingsprogrammet bygger på prinsippet i bærekraftsmålene om at ingen skal utelates, og understreker betydningen av likestilling og arbeidet mot diskriminering.

I Akershus skal vi jobbe systematisk med likestilling og universell utforming, og sikre at rettighetene til personer med funksjonshindringer er en integrert del av både planarbeidet og den regionale utviklingen.

Behovet for å rullere handlingsprogrammet vurderes årlig.

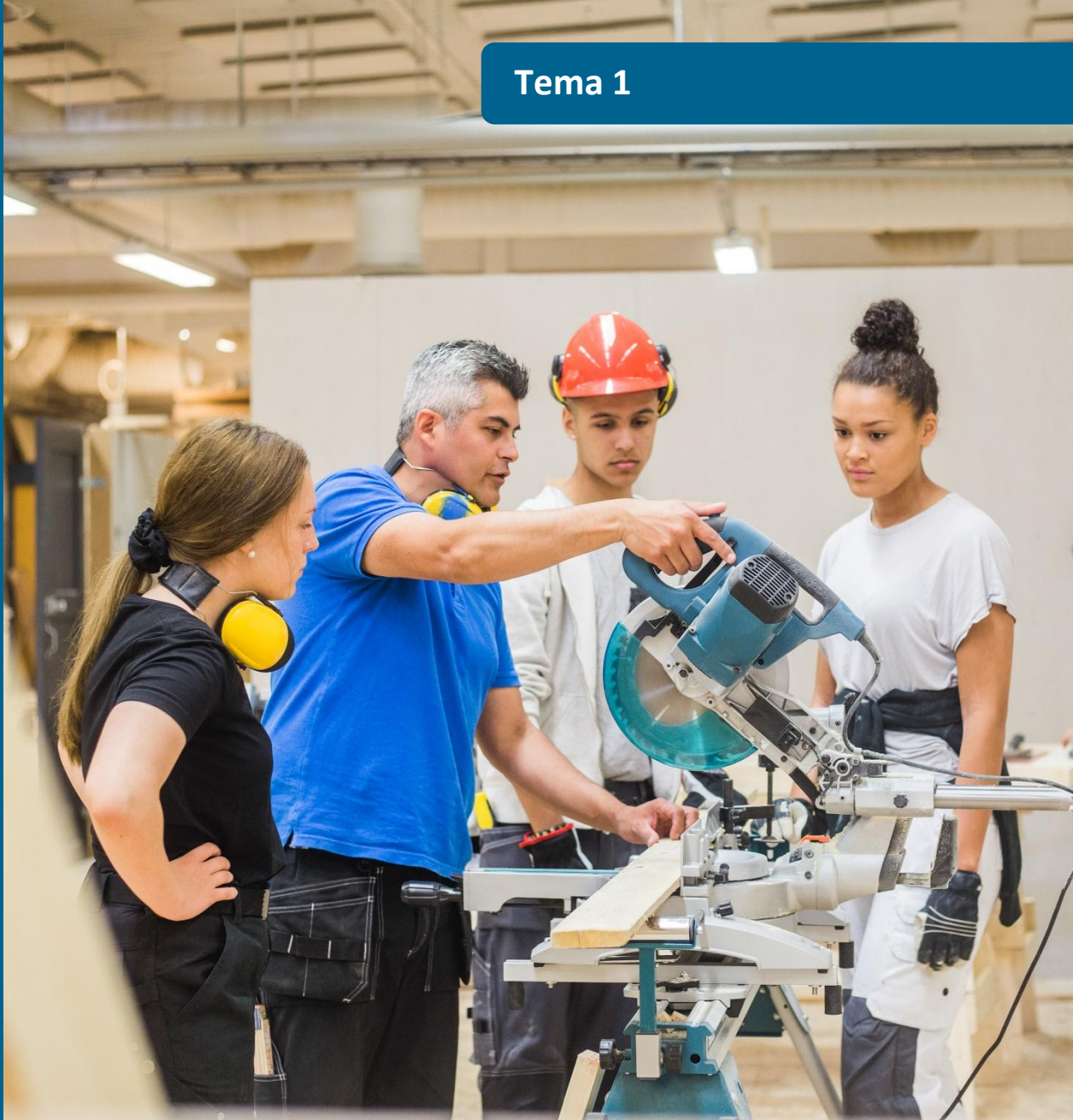
Oversikt tema og strategier

Figur 1. Oversikt over tema og strategier

Inkludering og deltakelse

Tema 1

Delmål fra regional planstrategi 2024-2028

1C: I Akershus skal vi ha likestilling, fravær av vold og diskriminering, og universelt utformede omgivelser.

1D: I Akershus skal alle ha mulighet til opplæring og utdanning som gir relevant kvalifisering og som er relevant for arbeidslivet.

2A: I Akershus skal nyskaping, kompetanse og entreprenørskap være drivkrefter for grønn og digital omstilling og sirkulærøkonomi.

2E: I Akershus skal vi tilrettelegge for at nye innbyggere raskt blir en del av felleskapet på skoler, arbeidsplasser og i samfunnet som helhet.

Strategi fra regional plan for økt livskvalitet og deltakelse

Strategi 1: Fremme likestilling og redusere utenforskap

Strategi 2: Et mer inkluderende arbeidsliv for økt livskvalitet og bedre levekår

Samarbeidsaktører

Akershus fylkeskommune, kommuner, NAV, Ruter, veiledningssentre, Fylkesbiblioteket, Nasjonalbiblioteket, Oppfølgingstjenesten, frivilligheten, arbeidsmarkedsbedrifter, KS, Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse.

Tidsplan

Løpende, 2026-2027

Finansiering

Driftsbudsjett, statlig finansiering

Strategi 1: Fremme likestilling og redusere utenforskap

Nr.	Tiltak	Dette skal vi gjøre
1.1	Fremme likestilling og forebygge diskriminering i alle sektorer.	Det skal jobbes aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering innenfor alle diskrimineringsgrunnlagene i alle sektorer. Det prioriteres opplæring internt og eksternt.
1.2	Jobbe målrettet med kompetanseheving om CRPD.	Stimulere til at fylkeskommunen og kommunene følger konvensjonen i sitt arbeid. Det prioriteres opplæring internt og eksternt.
1.3	Gjennomføre kompetanseheving om likestilling og universell utforming i planlegging.	Likestilling og universell utforming må følges opp på alle nivåer i fylkeskommunal planlegging. Vi vil bruke planlegging målrettet for å legge til rette for en bedre alderdom. Det prioriteres opplæring internt og eksternt.
1.4	Styrke det systematiske arbeidet med universell utforming i fylkeskommunen og kommunene.	Jobbe systematisk med universell utforming for å nå planens mål om universell utforming innen 2036. Det skal prioriteres opplæring av politikere, ledere og ansatte, og arbeidet skal bygge på brukerinnsikt og tverrfaglig samarbeid.
1.5	Bedre fremkommeligheten for kollektivtrafikken.	Samarbeid med Ruter om kollektivtiltak for å tilgjengeliggjøre for innbyggerne.
1.6	Motvirke digitalt utenforskap ved å øke innbyggernes digitale kompetanse og deltakelse.	Videreføre satsingen på kompetanseutvikling blant ansatte for å utvikle beste praksis for veiledning av innbyggere. Tiltaket inkluderer å gi god veiledning i bibliotekenes egne digitale tilbud. Ta høyde for ulike målgrupper med digital sårbarhet, som for eksempel pensjonister.
1.7	Bidra til at det blir enklere for innbyggerne å benytte seg av tjenester og muligheter for gjenbruk, ombruk og utleie/utlån i lokalsamfunnet.	Fylkeskommunen tilbyr bla. et digitalt kart med oversikt over sirkulære tilbud. Gi råd til bibliotek som ønsker å starte med gjenbruk og deleordninger, slik om BUA i bibliotek, verkstedsaktiviteter og annet utstyr som kan lånes.

1.8	Gjennomføre prosjekt om skogfinnenes kulturmiljø.	Kartlegging, verdisetting og registrering av skogfinsk kulturmiljø.
1.9	Gjennomføre prosjekt om skilt og tilgjengelighet til kulturminner.	Skilting og formidlingstiltak i et helhetlig UU-perspektiv.
1.10	Legge til rette for godt samarbeid mellom videregående skoler og næringslivet for å sikre en god overgang fra elev til lærling.	Organisering og gjennomføring av faget Yrkesfaglig fordyping (YFF) skal vektlegges med mål om at flere ungdom skal fullføre og bestå videregående opplæring. Det er viktig at elevene våre er ute i bedrift i faget YFF og ikke gjennomfører det i skole. Arbeidslivskoordinatorene jobber videre med å bli det viktige bindeleddet mellom skole og bedrift, de skal bidra til gode overganger fra elev til lærling. Yrkesopplæringsnemnda skal forelegges saker og komme med sine innspill i saker som omhandler samarbeid skole/arbeidsliv. Fylkeskommunen skal jobbe målrettet for å sikre gode rutiner i overgangen mellom ungdomsskole og videregående skole, og gjennom dette sikre at elever og foresatte forstår viktigheten av å samtykke til deling av nødvendig informasjon til videregående skole.
1.11	Legge til rette for fleksible opplæringsløp for ungdom og voksne med behov for alternative opplæringsarenaer.	Mestringsverksted er et av alternativene til læringsarena for ungdom som har eller er i ferd med å falle utenfor videregående skole. Tilbudet skal videreutvikles på flere skoler slik at Mestringsverkstedet kan imot flere deltakere.
1.12	Starte arbeidet med å lage en veileder for tverrfaglig og tverretattlig samarbeid i skolen.	Veilederen skal bidra til å støtte skolene i å forebygge utenforskap, og i arbeid med skolemiljø og beredskap.
1.13	Revidere planen "Rammeverk for kvalifisering av innvandrere i Akershus".	Planen skal gi en helhetlig retning for arbeidet med kvalifisering av innvandrere, og samarbeid med kommunene om dette. Planen skal også inkludere fylkeskommunens ansvar etter integreringslov/forskrift for karriereveiledning etter integreringsloven.

Strategi 2: Et mer inkluderende arbeidsliv for økt livskvalitet

Nr.	Tiltak	Dette skal vi gjøre
2.1	Etablere et nettverk for mellomledere med ansvar for bosetting og integrering i kommunene.	Arrangere møteplasser og bidra med kompetanseheving og erfaringsutveksling opp mot kommunens egne planer og planlegging av bosettings- og integreringsarbeidet i bred skala i kommunene.
2.2	Fylkeskommunen vil bidra til at flere kommuner tar i bruk Inn på tunet, for helse, mestring og verdiskaping og inngår flere langsiktige avtaler med Inn på tunet (IPT) gårder.	Fylkeskommunen skal fremme og støtte utviklingen av IPT som en del av kommunenes arbeid med folkehelse, oppvekst, psykisk helse og inkludering. Målet er å styrke samhandlingen mellom kommunenes folkehelsekoordinatorer, landbruksforvaltning og lokale gårdbrukere slik at flere får tilgang til kvalitetsgodkjente og varige IPT-tilbud.
2.3	Bidra til at flere gjennomfører opplæringsløpet og får en varig tilknytning til arbeidslivet.	Akershus fylkeskommune og NAV har inngått avtale om systematisk samarbeid med mål om at flere gjennomfører utdanning og får varig tilknytning til arbeidslivet gjennom samordning av partenes kompetanse og virkemidler. Det legges særlig vekt på å sikre inkluderende og god utdanning, samt å fremme muligheter for livslang læring.
2.4	Bidra til å stimulere flere eldre til å stå lengre i arbeidslivet.	Samarbeide med frivillige organisasjoner, kommuner og nasjonale aktører for at eldre skal kunne stå lengre i arbeid.

Livskvalitet og levekår

Delmål fra regional planstrategi 2024-2028

1A: I Akershus skal vi ha god helse og livskvalitet i befolkningen, uavhengig av identitet, funksjonsevne eller sosial bakgrunn.

2C: I Akershus skal vi ha høy fullføringsgrad på videregående skole, innenfor alle utdanningsprogram.

2E: I Akershus skal vi tilrettelegge for at nye innbyggere raskt blir en del av felleskapet på skoler, arbeidsplasser og i samfunnet som helhet.

Strategi fra regional plan for økt livskvalitet og deltakelse

Strategi 3: Redusere sosial ulikhet i helse

Strategi 4: Sikre gode oppvekstvilkår for alle barn og unge

Strategi 5: Fremme inkluderende og sosiale fellesskap

Samarbeidsaktører

Akershus fylkeskommune, kommuner, Riksantikvaren, departementer, Fremsam, FHI, Include, veiledningssentre, Ombud for barn og unge, Fylkesbiblioteket, Oslofjorden friluftsråd, Biogass Oslofjord, Nabolagshelse AS, klimapartnere Akershus, Folkehelseforeningen, veiledningssentre, Sirkulær praksis, Agder fylkeskommune

Tidsplan

Løpende, 2026-2027

Finansiering

Driftsmidler, Helsedirektoratet, Klima- og miljøfondet, finansiering gjennom klimahandlingsplan

Strategi 3: Redusere sosial ulikhet i helse

Nr.	Tiltak	Dette skal vi gjøre
3.1	Implementere en digital plattform som standardiserer og visualiserer folkehelseindikatorer.	I 2026 skal resultatene fra folkehelseundersøkelsen brukes til å utvikle standardiserte indikatorer som kan måle utvikling over tid. Dataene skal bidra til kunnskapsbasert planlegging og forskning.
3.2	Bidra til å redusere sosial ulikhet i helse gjennom likeverdige og kvalitetssikrede tannhelsetjenester.	Videreutvikle og gjennomføre prosjekter har som mål å gi pasienter et likeverdig og kvalitetssikret tilbud knyttet til tannbehandling. Dette gjelder blant annet TOO (Tortur, overgrep og odontofobi) som rettes mot alle uavhengig av alder eller lovmessige rettigheter i den offentlige tannhelsetjenesten, og TBIT (Trygge Barn I Tannhelsetjenesten) som tilbyr angstbehandling for barn og ungdom som har tannbehandlingsangst (tannlegeskrekk) og sprøytefobi.
3.3	Styrket samarbeid mellom tannhelsetjenesten og helsestasjoner.	Jobbe systematisk med folkehelsearbeidet, som innebærer målrettede og kunnskapsbaserte tiltak med vekt på de 1000 første dagene i et individs liv. Forsterket samarbeid med helsestasjoner og inngå samarbeid med barnehager, begge på overordnet nivå. Målet er å fremme god munnhelse og redusere sosial ulikhet hos barn og unge gjennom tidlig styrket innsats, økt kompetanse og bedre samhandling mellom tannhelsetjenesten og helsestasjoner og barnehager.
3.4	Tilrettelegge for økt medvirkning, deltakelse og eierskap i omstillingen til lavutslippssamfunnet gjennom nettverk og samarbeid.	Bidra til å utvikle kunnskap og tiltak knyttet til sosial ulikhet i omstillingen til lavutslippssamfunnet som for eksempel forskningssenteret Include. Fylkesbiblioteket arrangerer kurs og kompetansetiltak om bærekraft.
3.5	Bidra til å sikre vannkvalitet og god økologisk tilstand i vann og vassdrag gjennom Oslofjord-satsingen.	Strategiske satsinger for å berge Oslofjorden, blant annet tiltak for å hindre avrenning fra jordbruket, samt overvannshåndtering og bevisstgjøring av Oslofjordens betydning, for økt folkelig deltagelse.
3.6	Samarbeide med kommunene om å fremme klimavennlig mat.	Dette kan for eksempel være å arrangere felles workshop eller seminar for kommunene om klimavennlig mat, støtte opp om prosjekter med denne tematikken, eller inngå prosjektavtaler med kommunene for å iverksette lokale tiltak for å fremme klimavennlig mat inkludert redusert matsvinn.

Strategi 4: Sikre gode oppvekstsvilkår for alle barn og unge

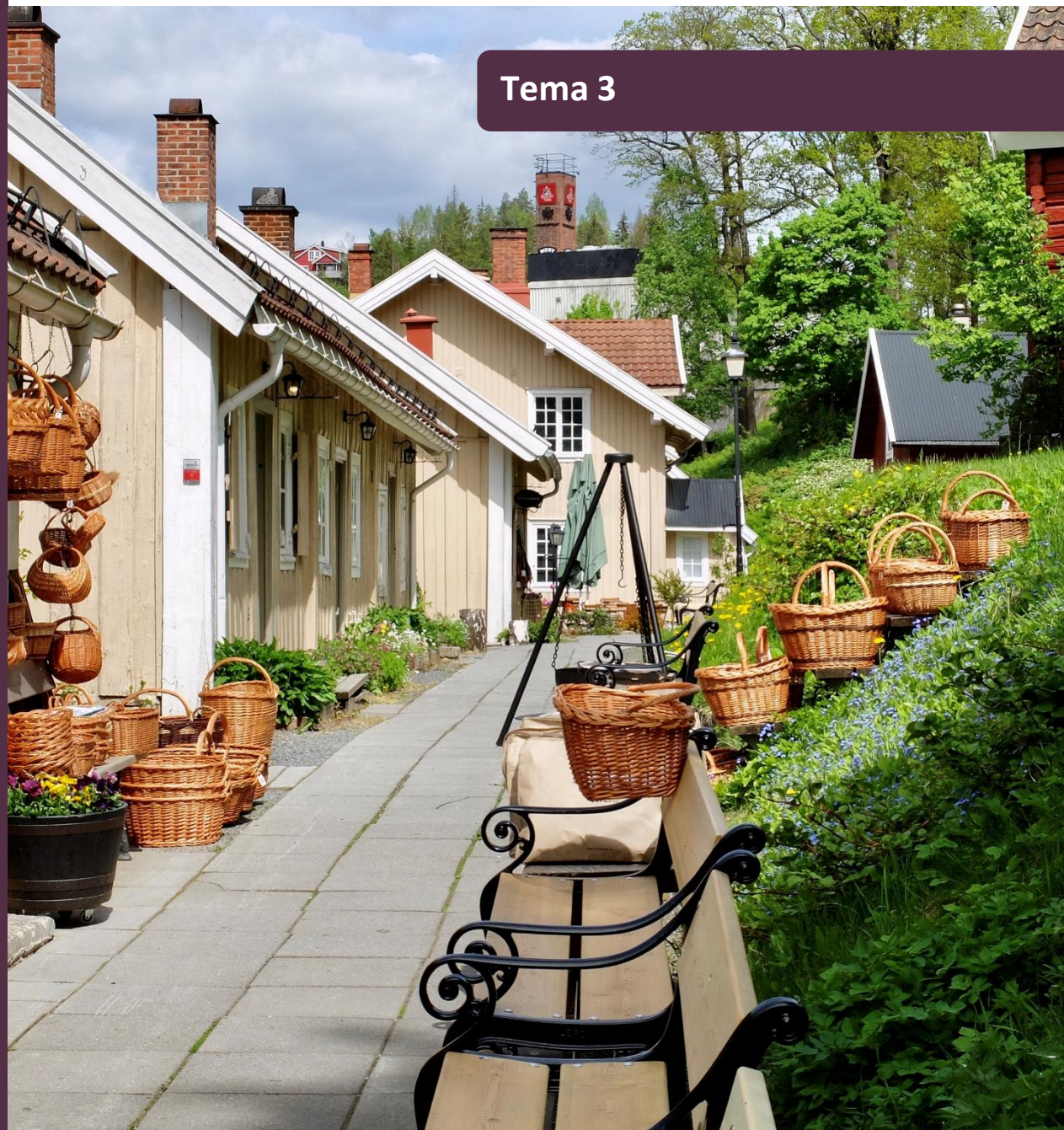
Nr.	Tiltak	Dette skal vi gjøre
4.1	Skolene bruker verktøykassa mot mobbing for å forebygge mobbing og sikre et godt læringsmiljø for elevene i videregående opplæring.	Skolene skal videreutvikle kompetanse og ha beredskap på å avdekke mobbing og jobbe med oppfølging og ivaretagelse av berørte elever. Samtidig skal skolen jobbe forebyggende for å fremme sunn ytringskultur innenfor et trygt og inkluderende skolemiljø for alle. Det skal være faste kontaktpersoner i fylkesadministrasjonen som bistår skolene. Verktøykassa mot mobbing ble utviklet i 2024, og skal fungere som støtte for skolene i arbeidet med skolemiljø.
4.2	Jobbe helhetlig og forbyggende for å forhindre utenforskap og redusere frafall i videregående opplæring.	Psykisk helseteam videreutvikles med mål om at flere skoler skal få tilbud om kompetanseutvikling. Samtidig skal det tverrfaglige samarbeidet innen de forskjellige yrkesgruppene i skolen, som faglærere med annen kompetanse, sosiallærere, bibliotekarer, miljøarbeidere og yrkesfaglærere styrkes. Akershus fylkeskommune jobber helhetlig for å forhindre utenforskap gjennom inkluderende læringsfellesskap, iverksetting av strategien for å fullføre og bestå, individuelt tilrettelagt opplæring og plattformen for læring og ledelse Den gode Akershusskolen.
4.3	Sikre en god overgang fra ungdomsskole til videregående skole gjennom nettverk, utvikling av karrierelæring og introdager før skolestart.	Forsterke samarbeidet mellom kommuner og fylkeskommunen, både på overordnet nivå og mellom de videregående skolene og ungdomskolene. Tidlig identifisering, kartlegging og oppfølging av elever som er i ferd med eller står i fare for å falle ut av grunnopplæringen. Opprette faste nettverk hvor veiledningssentrene, de videregående skolene og ungdomsskolene samarbeider. Prøve ut ulike modeller for samarbeid om karriereveiledning i skolen. Introdager før skolestart skal videreføres.
4.4	Bidra til tidlig identifisering, kartlegging og oppfølging av elever som er i ferd med eller står i fare for å falle ut av grunnopplæringen.	Forsterke samarbeidet mellom kommuner og fylkeskommunen om informasjonsoverføring fra ungdomsskolene i forbindelse med inntak og overgang til videregående opplæring.
4.5	Vedtatt strategi for inkluderende avgangsmarkering realiseres i Akershus.	Arbeidet er i tråd med det nasjonale arbeidet for ny feiring 2026. Fortsette Akershussamlinger for avgangspresidenter i samarbeid med Ombudet for barn og unge.

Strategi 5: Fremme inkluderende og sosiale fellesskap

Nr.	Tiltak	Dette skal vi gjøre
5.1	Fylkeskommunene vil stimulere til at sosiale entreprenører skaper positiv samfunnseffekt.	Lyse ut prosjektmidler i 2026 som skal bidra til å utvikle nye løsninger knyttet til velferdsutfordringer, som for eksempel fremmer helse og inkludering, samtidig som de blir bedriftsøkonomisk lønnsomme. Samfunnseffekten avhenger av søknader som kommer inn og støttes.
5.2	Medarrangør på den nasjonale folkehelsekonferansen 2026.	Lillestrøm kommune og Akershus fylkeskommune bidrar som medarrangører for Folkehelsekonferansen 2026.
5.3	Støtte opp om medvirkningsprosesser i skolen og elevrådsarbeid. Elevene skal medvirke i skolens handlingsplan for skolemiljø.	Samarbeide med skolene om laget rundt elevene. Legge til rette for mer kunnskap og kompetanse blant elever, lærere, miljøarbeidere og bibliotekarer om medvirkning som bidrar til et bedre skolemiljøarbeid. Skoleeier stiller tydelige forventninger til skolene om å sørge for at elevene får medvirke i arbeidet med skolens handlingsplan for skolemiljø. Samarbeidet med ombudet for barn og unge om elevrådsarbeid videreføres. Videreføre arbeidet med retningslinjer for foreldresamarbeid.
5.4	Etablere et ungdomspanel.	Ungdomspanelet skal bidra at vi får kunnskap om unges behov og perspektiver på et tidlig tidspunkt i arbeidet.
5.5	Videreutvikle fremtidsrettede nettverk og partnerskap.	Ta en styrende rolle som nettverksbygger ved å initiere, fasilitere og delta i møteplasser som fremmer samarbeid om folkehelse, idrett og mangfold.
5.6	Støtte arbeidet med å bruke offentlige bygg og lokaler som inkluderende møteplasser, som er tilgjengelig for alle også utenom åpningstid.	Kartlegging av behov for UU-tiltak i de videregående skolene fortsetter i 2026. Det gjennomføres kostnadsutredning av tiltak for å gjøre skolene mer tilgjengelig ved to skoler i 2026. Forvalte utlånsforskriften for utlån av skolebygg, og levere politisk sak om ny utlånsforskrift for Akershus. Bibliotekenes erfaringer med meråpne lokaler kan brukes for å styrke arbeidet med å gjøre flere bygg tilgjengelige. Dette gjelder både fylkeskommunale og kommunale bygg. Fylkeskommunens «Veileder for skolen som kulturarena» vil være viktig ressurs i arbeidet.
5.7	Gjennomføre aktiviteter knyttet til fartøyvern.	Realisere prosjektet «Lasteskipet MS Hamen som opplæringsarena for fartøyvernet og museal arena for etterkrigstidens utenriks sjøfart».

Helhetlig by- og stedsutvikling

Tema 3

Delmål fra regional planstrategi 2024-2028

1G: I Akershus skal medvirkning og inkludering være et viktig grunnlag for å oppnå klimaomstilling.

5A: I Akershus skal vi utvikle attraktive, helsefremmende og klimavennlige byer og steder, som er aldersvennlige.

5B: I Akershus skal vi utvikle flerfunksjonelle byer og steder gjennom fortetting og transformasjon framfor å bygge ned nye arealer.

5D: I Akershus skal det være attraktivt å gå, sykle eller reise kollektivt til daglige aktiviteter.

5E: I Akershus skal kunst, kultur, kulturminner, frivillighet og næringsliv være viktige drivere i by- og stedsutviklingen.

Strategi fra regional plan for økt livskvalitet og deltakelse

Strategi 6: Skape sosialt bærekraftige lokalsamfunn

Strategi 7: Fremme klima- og miljøvennlige liv for alle

Samarbeidsaktører

Akershus fylkeskommune, kommuner, Statens vegvesen, andre fylker, Museene i Akershus, NMBU, Fremsam, Statsforvalter

Tidsplan

Løpende, 2026-2027

Finansiering

Driftsmidler, kommunale midler, Klima- og miljøfondet

Strategi 6: Skape sosialt bærekraftige lokalsamfunn

Nr.	Tiltak	Dette skal vi gjøre
6.1	Arbeide for at ti veivisere for arealbruk og anleggsutvikling i regional plan for økt livskvalitet og deltakelse aktivt benyttes i planleggingsfasen ved utvikling av nye og eksisterende anlegg.	Følge opp veivisere i kommunal og regional planlegging for å sikre og ivareta arealer til fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv. Gjøre de ti veiviserne kjent gjennom veiledning og formidling til kommuner og organisasjoner.
6.2	Bidra til at flere skal jobbe og starte bedrift der de bor.	Samarbeid med kommunene om næringsattaktivitet og entreprenørskap for å skape attraktive byer og steder som legger til rette for næringsutvikling.
6.3	Gjøre skoleveiene tryggere.	Følge opp Handlingsprogrammet for samferdsel i Akershus og utarbeide Barnas transportplan, slik at andelen av skolebarn som går og sykler øker. Og at disse føler trygghet.
6.4	Sikre farlige krysningspunkter for fotgjengere og syklistene.	Sikre farlig viktige/farlige krysningspunkt for økt trygghet. Viktig tiltak for å få folk til å gå og sykle mer.
6.5	Sikre fremkommelighet på gang- og sykkelveier, også om vinteren.	Tilrettelegge for økt grønn mobilitet året rundt. Folkehelse, inkludering og tilgjengeliggjøring.
6.6	Jobbe målrettet med å øke kompetansen for å utvikle gode og funksjonelle kulturarenaer i alle aktuelle formålsbygg.	Implementere fylkeskommunens «Veileder for skolen som kulturarena» internt og eksternt. Det bygges og rehabiliteres mange skoler og andre formålsbygg. Ved å tilrettelegge for kulturaktiviteter i formålsbygg, kan man maksimere bruken av byggene, slik at de blir brukt av flest mulig, til flere tider av døgnet, og til lavest mulig kostnad. Kompetanseheving gjennom kurs og seminarer, vil bli gjennomført i samarbeid med de ulike aktørene i kulturlivet.

6.7	Fylkeskommunen skal bidra til kunnskap om medvirkning og om sammenhengen mellom fysisk planlegging og sosiale faktorer i samfunnsutviklingen.	Dette gjøres gjennom seminarer, kurs, nettverksbygging, plantreff og andre arenaer for å bygge kompetanse.
6.8	Styrke beredskapen i Akershussamfunnet.	Etterleve beredskapsprinsippene og ta helhetlig ansvar for det vi har som våre ansvarsområder. Ved å sikre og utvikle samferdselsområdet for fred-krise-krig, lage gode beredskapsplaner i skolene og tannhelsetjenesten, samt sikre trygge og demokratiske valg. Bidra til å kontinuerlig forbedre samvirke mellom fylkeskommunen, statsforvalteren og kommunene for å sikre at vi kjenner hverandres plikter. Rette større fokus mot næringsvirksomhet og arealplanlegging i vårt område for å sikre at beredskapsarbeidet ivaretas inn i framtiden.
6.9	Bygge kulturmiljøkompetanse i kommunene gjennom nettverk og kurs.	Dette gjøres for eksempel gjennom prosjektet "Kulturminner i kommunene" (KiK) og et brannsikringsnettverk.
6.10	Prosjekt for å oppdatere og nykartlegge regionalt viktige kulturlandskap og kulturmiljøer i Akershus.	Kartlegging, verdisetting og registrering av nasjonalt og regionalt viktige kulturmiljøer.
6.11	Avklare etablering av Øyeren natur- og kulturpark.	Akershus fylkeskommune, Lillestrøm kommune, Rælingen kommune og MiA - Museene i Akershus har over tid samarbeidet om prosjektet Tømmerruta, der ett av hovedmålene er å etablere en natur- og kulturpark sertifisert i den europeiske regionalparkordningen.

Strategi 7: Fremme klima- og miljøvennlige liv for alle

Nr.	Tiltak	Dette skal vi gjøre
7.1	Jobbe for sammenhengende hovedsykkelveinett.	Arbeide målrettet med sammenhengende hovedsykkelveinett, med god atkomst til kollektivsystemet.
7.2	Bidra til å ta vare på naturen rundt oss ved å utvikle og benytte areal- og naturregnskap, for bærekraftig arealutvikling og livskvalitet i Akershus.	Fylkeskommunen skal, i samarbeid med kommuner og næringsliv, videreføre arbeidet med arealregnskap og arealnøytralitet, samt kartlegge naturmangfold og områder som kan restaureres tilbake til natur.
7.3	Iverksette klimapiloter i skolene - holdningstiltak mot ungdommene i skolene.	Det er inngått en avtale med NMBU i samarbeid med rådsområdet for Kompetanse og Opplæring for opprettelse og pilotering av Klimapartnere Akershus under Universitetsskoleprosjektet etter modell av Oslo kommunes klimapiloter. Det er ønskelig å utvide dette til alle videregående skoler etter piloteringen.

Frivillighet

Tema 4

Delmål fra regional planstrategi 2024-2028

1B: I Akershus skal alle ha like muligheter til å oppleve og delta i kunst, kultur, idrett, friluftsliv og frivillighet.

5E: I Akershus skal kunst, kultur, kulturminner, frivillighet og næringsliv være viktige drivere i by- og stedsutviklingen.

6B: I Akershus skal vi ta vare på naturen, slik at grunnlaget for det biologiske mangfoldet styrkes, og vekst- og leveforholdene til arter bedres.

Strategi fra regional plan for økt livskvalitet og deltakelse

Strategi 8: Styrke mangfold og deltakelse i frivilligheten

Strategi 9: Sikre gode rammevilkår for frivilligheten

Samarbeidsaktører

Akershus fylkeskommune, kommuner, frivillige organisasjoner, frivilligsentraler, Frivillighet Norge, paraplyorganisasjonene, Fylkesbiblioteket, kulturfrivilligheten

Tidsplan

Løpende, 2026-2027

Finansiering

Driftsmidler, statlig finansiering

Strategi 8: Styrke mangfold og deltakelse i frivilligheten

Nr.	Tiltak	Dette skal vi gjøre
8.1	Styrke og videreutvikle samarbeidet mellom offentlige aktører og frivillige organisasjoner med flerkulturell representasjon, samt mellom innvandrerorganisasjonene og annen frivillighet. Det bør også legges til rette for å mobilisere og anerkjenne eldre som en viktig ressurs i frivilligheten.	Tilrettelegge for at frivillige organisasjoner kan møte målgrupper som deltar lite i frivillighet, ved å være til stede på arenaer som lokalsentre, torg, bibliotek og skoler. Samarbeidet med frivilligsentraler og bibliotek skal styrkes for å identifisere ressurser og utvikle inkluderende tilbud. Tiltaket skal særlig fremme samarbeid med organisasjoner som har tett kontakt med innvandrerbefolkningen. Kommunene bør vurdere å opprette flerkulturelle råd og holde jevnlig dialogmøter med den flerkulturelle befolkningen.
8.2	Synliggjøre frivillige organisasjoner og deres tilbud til befolkningen gjennom offentlige formidlingskanaler og aktivitetskalendere.	Spre informasjon og samle god oversikt over frivillige lag og foreninger i kommunene og deres aktiviteter. Oppfordre frivilligheten til å registrere tilbud gjennom blant annet aktivitetskalendere og bruk av frivilligportalen frivillig.no. Invitere organisasjoner til å møte nye målgrupper på ulike arenaer som frisklivssentraler, frivilligsentraler, skoler, fritidsklubber, bibliotek og torg.
8.3	Berømme frivillighet og ildsjeler og skape stolthet og motivasjon for frivillig engasjement.	Bidra til oppmerksomhet og anerkjennelse av frivillighetens innsats gjennom for eksempel arrangere frivilligkonferanse i samarbeid med regional frivillighet, samt ta initiativ til etablering av en årlig ildsjelpris i fylket.
8.4	Fasilitere for økt samarbeid, dialog og erfaringsdeling mellom aktører og forvaltningsnivå innen kulturfeltet i Akershus.	Fylkeskommunen skal i samarbeid med kommuner, fagorganisasjoner, kulturfrivilligheten, institusjoner og aktører etablere relevante møteplasser i 2026. Målet er å utvikle fremtidsrettede løsninger på felles utfordringer gjennom dialog og samskaping. Møteplassene skal også bidra til å stimulere nye samarbeidsprosjekter på tvers av aktører og nivåer. Et aktuelt tema kan være den nylige NoU-en om musikkfeltet og spørsmål om økonomisk bærekraft. Fylkeskommunen skal også drifte nettverk for kulturledere og kommunekontakter for Den kulturelle skolesekken, som arenaer for erfaringsdeling, kompetanseutvikling og samordning.

Strategi 9: Sikre gode rammevilkår for frivilligheten

Nr.	Tiltak	Dette skal vi gjøre
9.1	Bidra til at kostnader ikke blir et hinder for å delta og engasjere seg i frivillighet.	Stimulere åpne og gratis aktivitet gjennom tilskuddsordninger og samarbeid med frivilligheten, eksempelvis aktivitetskort, fritidskort eller andre tiltak som gir personer med begrenset økonomi mulighet til å delta. Se til Allemed.no og fritidserklæringen.
9.2	Videreutvikle samarbeidet med de frivillige regionale paraplyorganisasjonene.	De frivillige regionale paraplyorganisasjonene er viktige samarbeidspartnere for fylkeskommunen, i sitt arbeid overfor frivillige lag og foreninger og fylkeskommunen vil videreutvikle dette samarbeidet.
9.3	Sikre frivilligheten og kulturlivet tilgang til offentlige og andre egnede lokaler for aktivitet. Dette bør være gratis.	Utvikle og finne fleksible løsninger for å utvide åpningstider i offentlige bygg, som videregående skoler, kulturhus og bibliotek. Utrede muligheter for bruk av andre ledige næringsbygg og lignende som kan få ny bruk.
9.4	Veilede kommuner i å lage frivillighetsstrategi, som styrker organisasjoner til å koordinere, rekruttere og ivareta frivillige.	Veilede og vise til gode eksempler gjennom dialogmøter med kommunene, fylket og frivilligheten. Frivilligstrategi og frivilligpolitikk i kommunene bidrar til å styrke samarbeidet mellom kommunen og frivilligheten, og bedre frivillighetens rammevilkår, som for eksempel partnerskap og driftstilskudd, tilgang til aktivitetslokaler og muligheter for medvirkning i planprosesser. God medvirkning og involvering av den lokale og regionale frivilligheten i prosessen er en forutsetning for å lykkes.

Kunst og kultur

Tema 5

Delmål fra regional planstrategi 2024-2028

1B: I Akershus skal alle ha like muligheter til å oppleve og delta i kunst, kultur, idrett, friluftsliv og frivillighet.

1F: I Akershus skal vi ta vare på historie, og styrke gamle og nye tradisjoner og lokal identitet.

Strategi fra regional plan for økt livskvalitet og deltakelse

Strategi 10: Sikre alle tilgang til gode kunst- og kulturopplevelser

Strategi 11: Bruke kunst og kultur til å styrke demokrati og ytringskultur

Strategi 12: Sikre gode rammer for utvikling og formidling av kunst og kultur

Samarbeidsaktører

Akershus fylkeskommune, kommuner, andre fylkeskommuner, Norsk litteraturfestival, Viken filmsenter, talentprogrammene, Vega scene

Tidsplan

Løpende, 2026-2027

Finansiering

Driftsmidler, statlig finansiering, Nasjonalbiblioteket

Strategi 10: Sikre alle tilgang til gode kunst- og kulturopplevelser

Nr.	Tiltak	Dette skal vi gjøre
10.1	Styrke innbyggernes leselyst gjennom prosjektene Boklek og Leserommet.	Prosjekt Leserommet er et pilotprosjekt med mål om å øke voksnes leseglede - potensielle samarbeidspartnere er alle folkebibliotekene i Akershus. Boklek er et årlig leselystprosjekt for skolestartere i barnehagene hvor en barnebokforfatter eller illustratør sendes ut på turné sammen med formidlere til alle folkebibliotekene i de forskjellige Boklek-fylkene. Målet er å starte opp Boklek i Akershus i 2027, under forutsetning at det finnes midler. Prosjektet vil følge modell fra gjennomføring i Østfold i 2025 og Buskerud i 2026.
10.2	Bidra til at flere barn, unge, voksne og eldre skal få gode kunst- og kulturopplevelser der de bor.	Fylkeskommunen skal videreføre mobiliseringsarbeidet for å sikre økt bredde og mangfold blant søkerne til tilskuddsordningene og det regionale kulturfondet. Gjennom satsing på kunst i offentlig rom, støtte til arrangører og formidlere av kunst og kultur, samt et særskilt fokus på ung kultur, skal fylkeskommunen stimulere til økt kunst- og kulturaktivitet i hele regionen. Museumsfeltet i Akershus består av viktige visningssteder for publikum i hele fylket. I hovedsak er sektoren organisert gjennom MiA (Museene i Akershus), men også institusjoner som Kistefos, Ransfjordmussenes avdelinger i Akershus, samt Mjøssamlingene og Skibladner er viktige aktører for ivaretagelse og formidling av fylkets kulturarv. Fylkeskommunen gir betydelig driftsstøtte til sentrale kulturinstitusjoner som Henie Onstad Kunstsenter, Nitja senter for samtidskunst, Unge Viken Teater og Nagelhus Schia Productions. Dette er viktige aktører for utviklingen av et sterkt og nyskapende kunstfelt i fylket. Kulturutvikling skal, gjennom dialogmøter, følge opp institusjoner og organisasjoner som mottar driftstilskudd, med mål om å styrke kvalitet, samarbeid og relevans. Den kulturelle skolesekken skal gi elever i videregående skole og grunnskolen kunst- og kulturopplevelser av høy kvalitet som en naturlig del av skolehverdagen.

10.3	Satse på kunst i offentlige rom og gjøre profesjonell kunst tilgjengelig og synlig for alle.	Følge opp igangsatte og nye kunstprosjekter i offentlige rom ved videregående skoler, Fornebubanen og utvalgte samferdselsprosjekter. Sikre at vedtatte retningslinjer etterleves, og at kunstens kvalitet, relevans, mangfold og tilgjengelighet ivaretas i alle ledd.
10.4	Videreutvikle talentsatsingene for barn og ungdom innen musikk, dans, teater og visuell kunst og film med frivilligheten, kommunene og det profesjonelle kunst- og kulturlivet.	Videreutvikle nettverk og møteplasser for erfaringsdeling, inspirasjon, faglig utvikling og metodisk utveksling for talentprogrammene. Programmene skal forankres bedre i videregående skole i samarbeid med opplæring og kompetanse. Sammen skal vi jobbe for bredere rekruttering og økt mangfold blant deltakerne. Mediefabrikken er fylkeskommunens egen talentsatsningsressurs innen film, hvor målgruppen er unge filmskapere mellom 16-30 år. Hvert år gjennomfører ulike målrettede tiltak for unge filmskapere i regionen; egne talentutviklingsprogrammer, veiledning, utstyrsutlån og stipendordningen Viken Ung for de under 26 år, som forvaltes på vegne av Viken Filmsenter AS.
10.5	Jobbe målrettet for bedre universell utforming av nye kulturarenaer og kulturbygg.	Erfaringer fra pilotprosjektet Universell utforming i bibliotek skal brukes til langsiktig gevinstrealisering gjennom samarbeid, kunnskapsdeling og videre oppfølging. UU-piloten «Folkebibliotek i Viken» og fylkeskommunens veileder «Skolen som kulturarena» er sentrale verktøy i dette arbeidet.

Strategi 11: Bruke kunst og kultur til å styrke demokrati og ytringskultur

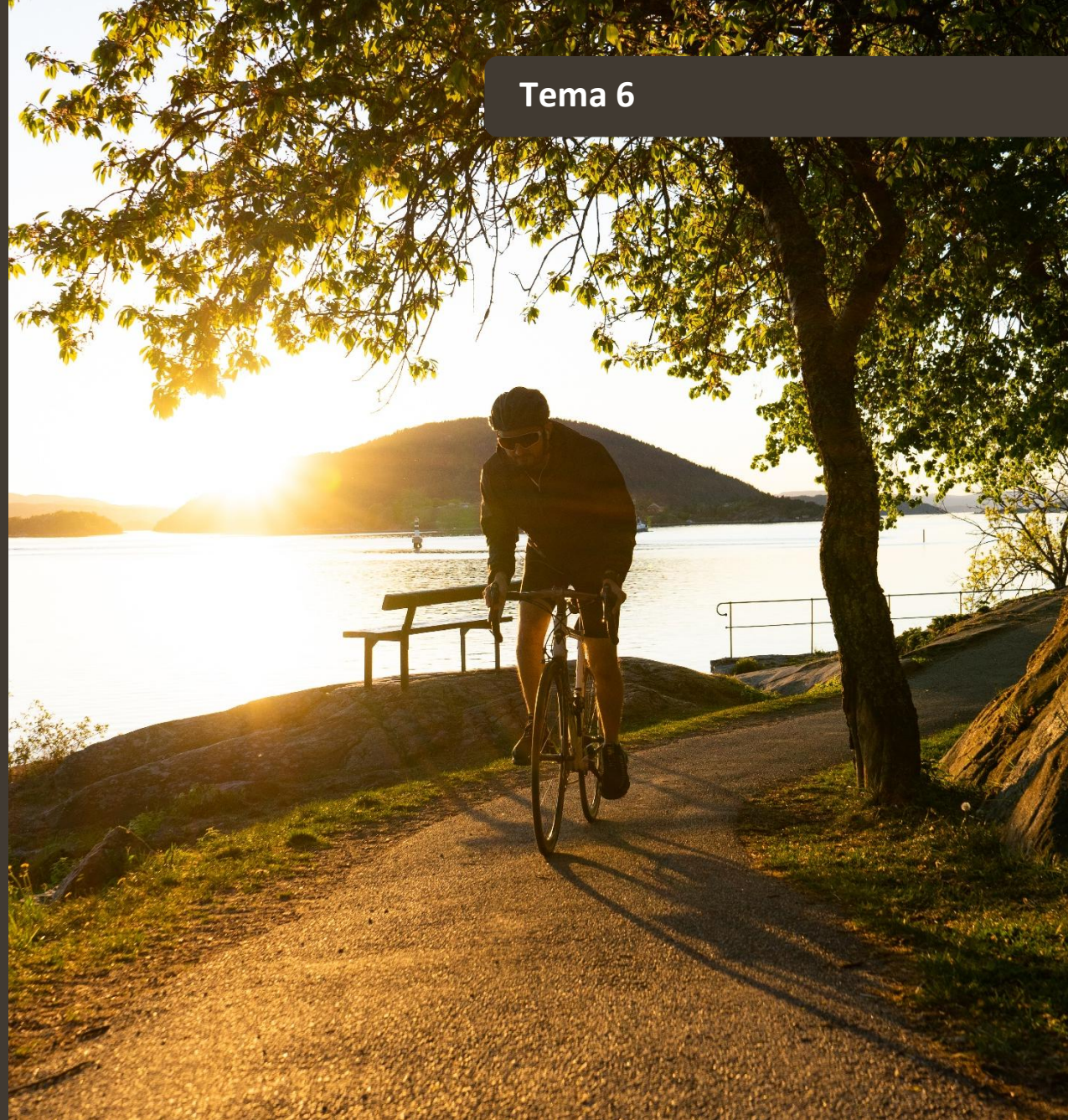
Nr.	Tiltak	Dette skal vi gjøre
11.1	Styrke innbyggernes mulighet til demokratiske deltakelse gjennom prosjektet Demokratiløftet.	Fortsette arbeidet med å styrke tverrfaglig demokratiarbeid i kommunene, med utgangspunkt i bibliotekene. Styrke og bevare ytringsfriheten gjennom bibliotekene som uavhengige møteplasser.

Strategi 12: Sikre gode rammer for utvikling og formidling av kunst og kultur

Nr.	Tiltak	Dette skal vi gjøre
12.1	Arbeide for bærekraftig lokalisering og utvikling av kulturarenaer og samlokalisering av kulturell og kreativ næring. Tilrettelegge for at flere atelierfelleskap, fellesverksteder, produksjonslokaler og studioer etableres i fylket.	Mobilisere aktuelle fellesskap og enkeltaktører gjennom rådgivning og arenaer for kompetansedeling, og stimulere til søknader fra miljøene til relevante tilskuddsordninger.
12.2	Implementere nye retningslinjer og forvaltningsrutiner innenfor kunst i offentlige rom.	Nye retningslinjer for kunst i offentlige rom og innkjøp av kunst ble vedtatt 23.06.2025, og skal sikre at visuell kunst er tilgjengelig for innbyggere i Akershus, særlig ved de videregående skolene. Kunstprosjektene igangsettes i forbindelse med investeringsprosjekter, og koordineres med byggeprosjektet. Implementeringen krever gode samarbeidsrutiner, bestillingsrutiner, kontraktsmaler, som vil utarbeides av KFF i samråd med involverte parter.
12.3	Ta i bruk nye retningslinjer for kunstforvaltning og etablere gode forvaltningsrutiner for Akershus fylkeskommunes kunstsamling.	Akershus fylkeskommunes kunstsamling befinner seg på fylkeskommunens eiendommer som videregående skoler, administrasjonsbygg, tannklinikker, kollektivterminaler, rundkjøringer m.m. Kunsten skal forvaltes i tråd med åndsverksloven. Nye retningslinjer, vedtatt 23.06.2025, trer i kraft 1.1.2026, og skal implementeres i alle fylkeskommunens virksomheter. Det skal etableres gode forvaltningsrutiner for å kunne ivareta retningslinjene og god kunstforvaltning.

Idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet

Tema 6

Delmål regional planstrategi 2024-2028

- 1A:** I Akershus skal vi ha god helse og livskvalitet i befolkningen, uavhengig av identitet, funksjonsevne eller sosial bakgrunn.
- 1B:** I Akershus skal alle ha like muligheter til å oppleve og delta i kunst, kultur, idrett, friluftsliv og frivillighet.
- 5C:** I Akershus skal vi redusere det samlede transportbehovet gjennom samordnet areal og mobilitetsplanlegging.
- 6B:** I Akershus skal vi ta vare på naturen, slik at grunnlaget for det biologiske mangfoldet styrkes, og vekst- og leveforholdene til arter bedres.

Strategi fra regional plan for økt livskvalitet og deltakelse

Strategi 13: Skape kultur for økt fysisk aktivitet i hverdagen

Strategi 14: Utvikle flere og varierte arenaer for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet

Samarbeidsaktører

Akershus fylkeskommune, kommunene, Viken idrettskrets, Norges Idrettshøgskole, friluftslivsorganisasjoner, NTNU, andre fylkeskommuner, friluftsråd, Idrettsforbund, Tverga, FFO, Zero, Norsk friluftsliv, Miljødirektoratet, Sparebankstiftelsen DNB

Tidsplan

Løpende, 2026-2027

Finansiering

Driftsmidler, statlig finansiering, Sparebankstiftelsen DNB

Strategi 13: Skape kultur for økt fysisk aktivitet i hverdagen

Nr.	Tiltak	Dette skal vi gjøre
13.1	Utvikle og videreføre et godt kunnskapsgrunnlag om viktige natur- og friluftslivsområder i Akershus og om befolkningens friluftsvaner og deltakelse i friluftsliv.	Oppdatere og videreutvikle kunnskapsgrunnlag om friluftsliv fra Viken til Akershus.
13.2	Bidra til å løfte prosjekter som vil tilrettelegge for utstyrsdeling, reparasjon, låneordninger og fleksible løsninger for tilgang til aktivitetsturstyr.	For eksempel utlånssentraler, som BUA/Frilageret og ta i bruk delings-lånetjenester/apper, og reparasjonstilbud i regi av for eksempel organisasjoner og forhandlere. Bidra til å spre informasjon og øke bruk og videreføring av slike tilbud.
13.3	Videreføre tverrfaglig utviklingsprosjekt og partnerskap om friluftsliv og psykisk helse i kroppsøvfingsfaget i videregående skole.	Etter Friluftslivets år vil vi etablere et samarbeid med tre pilotskoler om utvikling og utprøving av undervisningsopplegg i kroppsøvfingsfaget, med vekt på friluftslivskompetanse og psykisk helse. Videre resultater vil være et lærende nettverk for kroppsøvfingslærere, med kurs, seminarer med besøk og demonstrasjon på pilotskoler, og involvering av masterstudenter og forskning om effekten av undervisningsopplegget.
13.4	Gjennomføre pilotprosjekt om dagsturhytter i Akershus.	Pilotprosjektet vil bidra til å bygge om tre eksisterende bygg til dagsturhytter for å finne kostnader og lage prosjektplan for et senere hovedprosjekt.

Strategi 14: Utvikle flere og varierte arenaer for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet

Nr.	Tiltak	Dette skal vi gjøre
14.1	Videreføre og utvikle gode prioriteringer og forvaltning av spillemidlene til anlegg for idrett og fysisk aktivitet som ivaretar Akershussamfunnets behov for varierende idretts, friluftsliv og aktivitetsanlegg.	I løpet av 2026 vil fylkeskommunen få endrede oppgaver som følge av forskriftsfesting av spillemiddelordningen.
14.2	Videreutvikle egne kompetansenettverk og delta aktivt i kompetansenettverk for bærekraftige idretts- og aktivitetsanlegg.	Dele gode eksempler på nytenkning, bærekraft og videreutvikling av anlegg. Stimulere til videreutvikling, erfaringsdeling og kompetanseheving gjennom nettverk for bærekraft.
14.3	Sammen med kommuner og idrettsorganisasjoner skal vi arbeide for å redusere barrierer for idrettsdeltakelse.	Gjennom satsingen "Idrett uten hindringer" skal fylkeskommunen, idretten i Akershus, kommuner og andre relevante samarbeidsparter aktivt arbeide med å redusere barrierer for deltakelse i idrettsaktivitet. Det skal utarbeides og gjennomføres målrettede tiltak knyttet til innsatsområdene økonomi, like muligheter, funksjonsnedsettelse og anlegg.
14.4	Sørge for at kommunene reviderer sin kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder etter ny nasjonal metodikk, og fullfører arbeid med ferdselsåreplaner.	Nytt nasjonalt prosjekt fra Klima og miljødepartementet der kommunene skal revidere friluftslivskartleggingen etter ny metodikk. Arbeid med å fullføre ferdselsåreplaner videreføres. Fylkeskommunen veileder kommunene. Ny statlig støtteordning som kommuner og fylkeskommuner kan søke for å støtte gjennomføring av prosjektene. Sørge for regional friluftslivskartlegging samordnes med nabofylker og at det ivaretas i regionale planer.

Tiltak på tvers av tema og strategier

Tiltak	Beskrivelse	Ansvarlig
Samordnet innsats for kompetanse og tilskuddsforvaltning.	Fylkeskommunen skal styrke arbeidet med kompetanseutvikling, veiledning og forvaltning av tilskuddsordninger gjennom økt samarbeid med kommuner, frivillighet og andre aktører. Målet er å sikre helhetlig virkemiddelbruk, mobilisere flere søkere og legge til rette for bred deltakelse og bærekraftig utvikling på tvers av sektorer.	Fylkeskommunen og samarbeidsaktører
Etablere en ny samarbeidsmodell for planen.	Fylkeskommunen skal sammen med andre aktører i løpet av 2026 etablere en ny samarbeidsmodell som er sentralt i oppfølgingen av planens strategier.	Fylkeskommunen og samarbeidsaktører
Regional plan i Akershus	Samarbeid og koordinering med de to andre kommende regionale planene.	Fylkeskommunen og samarbeidsaktører
Tiltaksplan	Idrett uten hindringer - Tiltaksplan og satsing for å fjerne barrierer og styrke deltakelse i idretten for alle	Fylkeskommunen og samarbeidsaktører
Temastrategi	Generasjon ung - Akershus fylkeskommunes strategi for et samfunn der unge mestrer, deltar og blir inkludert	Fylkeskommunen og samarbeidsaktører
Temastrategi	Like muligheter - Temastrategi for fylkeskommunens arbeid med likestilling, inkludering og mangfold 2025-2036	Fylkeskommunen og samarbeidsaktører
Temastrategi	Næringsstrategien	Fylkeskommunen og samarbeidsaktører
Temastrategi	Landbruksstrategi	Fylkeskommunen og samarbeidsaktører
Temastrategi	Temastrategi og handlingsplan for internasjonalt arbeid	Fylkeskommunen og samarbeidsaktører
Handlingsprogram	Handlingsprogram for samferdsel 2025 – 2028	Fylkeskommunen og samarbeidsaktører
Handlingsplan	Handlingsplan for klima 2025-2028 med tiltaksdel	Fylkeskommunen og samarbeidsaktører

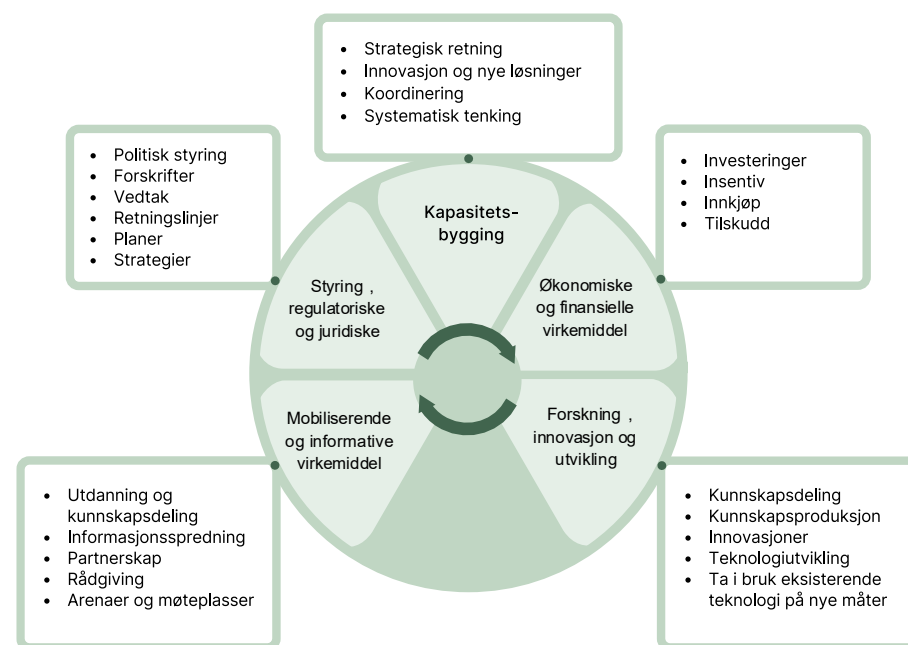
Samarbeid og helhetlig virkemiddelbruk

For å nå målene i den regionale planen og bidra til bærekraftig samfunnsutvikling, skal fylkeskommunen legge til rette for samarbeid mellom relevante aktører. FN peker på behovet for økt ambisjonsnivå, transformativ politikk og integrert tilnærming. Dette krever koordinert innsats og god organisering. Som samfunnsaktører i Akershus har vi tilgang til ulike verktøy for å skape endring.

Disse virkemidlene kan sorteres i fem kategorier:

1. Styring og forvaltning
2. Økonomi og finans
3. Forskning, innovasjon og kompetansebygging
4. Mobiliserende og informative virkemidler
5. Kapasitetsbygging

Gjennom handlingsprogrammet skal vi styrke samhandling og sikre helhetlig bruk av virkemidler. Dette gir bedre ressursutnyttelse og økt effekt av innsatsen. Fylkeskommunen skal ta en aktiv rolle i å koordinere arbeidet og følge opp handlingsprogrammet i tråd med plan- og bygningsloven.

Figur 2. Oversikt over de fem virkemiddelkategoriene

Tittel: Handlingsprogram 2026-2027
Forfatter: Akershus fylkeskommune
Vedtatt av: Akershus fylkeskommune
Bilder: Gettyimages

